СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 90. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 22-го квітня 1941. No. 90. Jersey City, N. J., Tuesday, April 22, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО НЕБЕЗПЕКУ, ЯКА ГРОЗИТЬ АМЕРИЦІ

ВАШИНГТОН. — На пресовій конференції президент Рузвелт заявив, що американська суспільність, на загал, ще добре не здає собі справи з тої небезпеки, яка грозить Америці, внаслідок заграничних подій, зокрема війни в Европі. Але, додавав президент, в тому напрямку слідний поступ. Люди вже зачинають застановлятись над подіями, дискутують над ними і приходять до висновку, що положення дійсно поважне, а небезпека для Злучених Держав Америки, дійсно велика.

На запит одного з журналістів, чи президент задумує уживати скоро военних конвоїв, посилаючи їх на военні терени, президент відповів, що покищо ні, бо так виглядає, що проти цього є американська публична опінія. Але коли публична опінія цього зажадає, то він це зробить.

ЗАПЕРЕЧЕННЯ В СПРАВІ КОНВОЇВ.

ВАШИНГТОН. — В федеральнім сенаті сенатор Тобі закинув урядови, що той вже від місяця уживає военних кораблів для конвоювання торговельних кораблів. Провідник сенатської більшости, сенатор Барклі, відразу заявив, що це неправда. Своє заперечення він опирав на заяві секретара фльоти Накса, який зо свойого боку також заперечив, що уряд колинебудь уживав военних кораблів для конвоювання.

„ДЖЕНЕРАЛ МОТОРС" НЕ ВИПУСКАЄ НОВИХ МОДЕЛІВ.

НЮ ЙОРК. — Представники „Дженерал Моторс Ко.", яка виробляє половину всіх американських автомобілів, заявили, що вони на черговий рік не будуть підготовляти нових моделів, а будуть виробляти ті самі моделі, що є на цей рік. В той спосід фабрика заощадить великий відсоток своїх інжинірів і техніків, а також велику частину вирібних машин, для военних цілей.

ПОВЕРТАННЯ РОБІТНИЦТВА ДЛЯ ВОЕННИХ ЦІЛЕЙ.

ДІТРОЙТ. — Знавці обчисляють, що внаслідок згоди автомобілевих фабрик обмежити на 20% виріб цивільних авт, 70,000 фахових робітників зможе перейти до виробу мілітарних машин.

ЗНОВ ЗАМОВЛЕННЯ КОРАБЛІВ.

ВАШИНГТОН. — Морська комісія замовила в будівельних доках 184 нових торговельних кораблів, від десяти до пятнацяти тисяч тон поемности. Долучивши те число до попередніх замовлень, вийде, що власти замовили близько 500 нових кораблів.

НОВІ ФАБРИКИ ДЛЯ ВЕЛИКИХ БОМБОВИКІВ.

ВАШИНГТОН. — Власти задумують вкоротці побудувати три, або й чотири великі фабрики для виробу тяжких і далекосяглих бомбовиків. Ці бомбовики будуть в першу чергу призначені для Британії, щоб вона могла ними засягати кожну точку в Европі, а також поза нею. Голова бюра заряду продукції, Вилйем Кнудсен, заявив, що колиб Британія мала нині таких бомбовиків дві тисячі, справи виглядалиб інакше.

ЩАДЖЕННЯ ЦИНКУ.

ВАШИНГТОН.— Бюро заряду продукції приказало копальням цинку, щоб у цім місяці 17% викопаної цинкової руди відложили на бік для військових цілей. Згадане бюро звелить опісля куди ту руду вислати. Внаслідок збільшеної военної продукції запотребування на цинк зростає.

„ЗБОМБАРДУВАЛИ" ПІТСБУРГ, „ОБОРОНИЛИ" НЮ ЙОРК.

ПІТСБУРГ. — В той час, як в Европі боряться не на жарт, в Америці покищо „бавляться". Минулої пятниці вночі американське летунство зарядило спробу затемнення в Пітсбургу, що є центром вугільного і сталевого промислу Америки. Виявилось, що затемнення не було зовсім щільне і „ворожі" літаки, беручи теоретично, цілком „збомбардували" Пітсбург. Ці літаки, також теоретично, мали вилетіти з корабля, з носителя літаків, віддаленого 600 миль від східного побережжя.

НЮ ЙОРК. — Зате подібні летунські маневри, але без затемнювання, відбулись також в околицях Ню Йорку. Протилетунські оборони вчас відкрили налет „ворожих" літаків і навіть теоретично „знищили їх велике число.

КВИЛ ТАКИ ХОЧЕ СТРАЙКУ.

НЮ ЙОРК. — Заряд міста Ню Йорку поробив нові полекші для своїх транспортових робітників, затруднених в підземних і надземних залізницях. Але ті полекші — в суспільнім обезпеченні та платних відпустках — зовсім не тішать провідника юнії транспортових робітників, комунізуючого Майкела Квила, що аж гине, так хоче випровадити робітників на страйк.

ГЕСЕЛ ТИЛТМЕН ПЕРЕКОНАНИЙ, ЩО УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД ДІБЄТЬСЯ СВОБОДИ

В минулу пятницю закінчилася серія викладів на українські теми, влаштована Департаментом Східньо-Европейських Мов Колюмбійського університету разом з Українським Народним Союзом. Серія та, як відомо, зачалась дня 14. лютого докладом проф. Юрія Вернадського з Єйлського університету на тему: Київський і козацький періоди в історії України. А дня 18. квітня відбувся осьмий доклад, себто кінцевий. Докладчиком був британський кореспондент, що обїздив цілий світ, Г. Гесел Тилтмен, що теж відвідував і українські землі під ріжними окупаціями. Свої спостереження з подорожування по українській землі помістив він у своїй прекрасній книжці „Пезент Юроп".

Тилтмен говорив на тему „Мої враження з України і зустрічі з українцями". Доклад був цікавий тим, що докладчик подавав власні помічення, себто те, що бачив по українських селах, по хатах українських селян і що знає з розмови з ними, будучи в їх хаті, кооперативі, читальні чи підчас аматорської вистави. Він підкреслив, що той, що не бував між українськими селянами, ніколи не зможе зрозуміти, чому українці не зістали винищені своїми ворогами, хоч ті так довго над ними панували і їх безпощадно нищили. Доперва побачивши власними очима велику культуру українського селянина, можна британцеви відразу пізнати, що він має в Україні до діла з „Британцями Сходу", що твердо держаться своєї землі, своєї мови і своїх традицій. Для Г. Тилтмена не улягає сумнівови, що український нарід дасть собі раду теж і з советським ярмом. Він переконаний, що не можливо поминути українського народу в „новім порядку" Европи, бо той нарід сам до того не допустить і сам своєю силою і боротьбою добється того, що йому слушно належиться.

Докладчикови, якого повитав і попрощав проф. Кларенс А. Менінг, влаштували присутні сердечну овацію. При кінці проф. Менінг, діючий виконний урядник Департаменту Східньо-Европейських Мов Колюмбійського університету, заявив, що це є в цьому році кінець серії викладів на українські теми, зазначуючи, що не потребує навіть додавати, що ці доклади були великим успіхом, бо про це міг переконатися наглядно той, що бував на тих докладах. Потім ред. С. Шумейко подякував Зарядови Колюмбійського університету, а зокрема Департаментови Східньо-Европейських Мов і проф. Менінгови, а також і проф Колманови за їхне прихильне відношення до справи влаштування серії докладів на українські теми.

НІМЦІ ПЛАТЯТЬ НАДЗВИЧАЙНО ДОРОГО ЗА СВОЇ ТЕРИТОРІЯЛЬНІ УСПІХИ В ГРЕЦІЇ

Американські кореспонденти доносять з поля боїв в Греції, що аж страшно глядіти на ті маси молодих хлопців, якими завалені дороги, яри і гірські просмики. Це є німецька еліта, якою німці пробивають спільно грецько-британську оборонну лінію. Оден з кореспондентів каже, що британцям вже прямо обридло вбивати ось так масово людей, зокрема молоденьких хлопчаків. Але так є, що по горах трупів, надходять нові полки таких самих молодих хлопців. Видно, що німці не звертають найменшої уваги на величезні втрати в людах, а намагаються чимскорше віднести перемогу.

СМЕРТЬ ЗА КОЖНИЙ ВИСТУП ТЕРОРИСТА

Румунський диктатор і премієр, Іон Антонеску, видав проклямацію, якою заповів, що каратимуть на місці смертю кожного терориста за найменшу провину.Це є звернене проти Залізної Ґвардії, якої військовий диктатор не годен винищити.

РІВНЕ ПРАВО ДЛЯ ОДНИХ І ДРУГИХ

Німці постійно заповідають, що вони „відплатяться" за кожне бомбардування Берліна. На те відповідають британці, що коли німцям прислугує право бомбардувати Лондон, то яким правом можуть німці вимагати, щоб британці не бомбардували Берліна. Далі Британці кажуть ще й те, що вони не бомбардують Берліна „з пімсти", чи з якоїсь „відплати", а просто тому, що це є в пляні їхніх военних змагань.

НАСЕЛЕННЯ ТЕПЕРІШНЬОЇ ВАРШАВИ

Берлінське російське „Новое Слово" подає, що Варшава має тепер 1,355,348 мешканців, бо стільки видано в січні карток на поживу. В тому є 401,818 жидів.



ЗРУЙНОВАНА СТОЛИЦЯ. — Вид бизнесової вулиці в Білгороді, столиці Югославії, про котру йдуть донесення, що її німці сильно знищили бомбардуванням з літаків. Як писали німецькі донесення, місто представляло одну масу полумя.

ВІСТИ З УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ І ПРО УКРАЇНСЬКИХ ЛЮДЕЙ

ПРАГА. — Останні відомости зо західньо-українських земель такі:

Большевицька влада вивезла зо Львова, між іншим, Михайла Таранька, видавця діточих українських часописів та книжечок. Вивезено його кудись з родиною.

З лікарів вивезено д-ра Н. Лукіяновича, одруженого з композиторкою Степанією Туркевич, а далі: д-ра Максимонька, д-ра Федейка та д-ра Кашубинського. Усі вони, як відомо, працювали довгими роками безплатно в „Народній Лічниці".

Далі вивезли большевики директора „Маслосоюзу" Радловського, якому, в перших днях по заняттю Львова большевицькими військами, доручено справу апровізації міста.

Д-р Дмитро Левицький, бувший голова УНДО, та б. посол до польського сойму, має жити десь на засланні, але де, ніхто певно не знає.

Таке саме є з б. послом і адвокатом Біляком. Остап Луцький, б. посол і кооператор, теж вивезений. Має находитись в Архангельську.

На лінії Холм-Люблин, біля стації Завадівка, замордовано в підступний спосіб Михайла Остапяка, учителя в селі Вересці Великій, Холмського повіту, а бувшого студента четвертого року Української Богословської Академії у Львові. Була це селянська дитина, надзвичайно спосібна, що покінчила всі студії з відзначенням. Покійний брав в Галичині активну участь в просвітній праці між молоддю і по селах. За науку рідної мови і історію попав у слідство, а потім в польську тюрму, в якій відсидів оден рік. Таку саму працю почав продовжувати і в холмськім селі. І, як кажуть, згинув з тих самих рук, що його передше засадили в тюрму за подібну працю. На похороні було кілька тисяч народу. При прощанню, на могилі, зазначили, що покійний жив і вмер так, як його навчав жити і вмирати Митрополит Андрій. Прощали Покійного: о. пралат Куницький, а також: о. д-р Теодорович, сен. Любарський, Ріпецький; від учительства: Кормелюк і Ільків.

„Не дзвонять Вам, Владико, в сьогоднішній день церковні двони, але дзвонять щирі серця всіх українців, в надії, що ви докладете всіх зусиль, щоб прислужитись до обєднання всіх українців. Хай не буде в Вашій душі місця для православного чи греко-католика, але тільки для одного великого українського народу, що повинен одною спільною силою подбати про свою кращу долю" — говорив полк. М. Рибачук, колишній перший голова краківської православної Церковної Ради, витаючи архієпископа Палладія.

Д-р В. Загайкевич, витаючи від громади, підкреслив, що всі українці тішаться однаково з прибуття архієп. Палладія..

У відповіди архієп. Палладій зазначив, що він ніколи не буде керуватись у своїй діяльности віроісповідними поділами. А про Лемківщину сказав таке, що українська православна церква не вривається силоміць на лемківську землю, щоб внести туди розбрат і ворожнечу, а має тільки єдину ціль: заспокоїти релігійні потреби тих православних, що прагнуть здавна душевного спокою.

У церкві вірні обидвох обрядів, що масово прибули, в741пашни по відправі на коліна, вислухали складеної проф. І. Огієнком молитви за Україну.

Підчас панахиди за Шевченка, яку відслужив архієп. Палладій, о. М. Волков підкреслив у своїм слові, що в особі Т. Шевченка український нарід має не тільки геніяльного поета й національного пророка, але символ національного, невмирущого українського духа й української національної єдности. Ця особливість творчої сили Шевченка повинна викликати в нас не сум у роковини смерти українського генія, але гордість і подяку небові за те, що воно послало нам цю велику людину.

На академії в память Шевченка адв. В. Загайкевич підкреслював два головні актуальні моменти, що є тісно звязані з творчістю Шевченка і Шевченковими поминками:

Велитенське почуття громадянської відповідальности, що тяжить на справжніх звеличниках Шевченка, та віра в силу всіх віщих пророцтв Шевченка, включно з тими, що ще не здійснились.

Евген Маланюк підніс у рефераті таке:

Шевченкольогія, не зважаючи на розмірно дуже велике число творів, статей, брошур і книжок,— наука молода й далеко не завершена. Шевченка все ще „відкривають", і його справді треба вічно ще відкривати та ліквідувати фальші та легенди, якими сповили його особу численні фальшиві його дослідники. У „Кобзарі" ще багато невичерпаних тайн та незглиблене джерело ідей. Початок поважних студій над Шевченком датується допера від 1917 року, коли Україна зірвалась до волі.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ПРЕЗ. РУЗВЕЛТ ЗА „ВЕЛИКУ ПОЛЬЩУ"

Минулої середи відбулася в Карнеґі Гол, в Ню Йорку, польська академія з нагоди прибуття до Злучених Держав ген. Владислава Сікорського, премієра польського уряду, що перебуває в Лондоні. Супроти того, що про те, що ген. Сікорскі говорив підчас приняття і на академії, писала американська преса, та що ті справи, про які говорив ген. Сікорскі є дуже важні з огляду на „новий порядок" в Европі й відношення Злучених Держав до цього „нового порядку", хочемо звернути увагу на те, що існує велика ріжниця між тим, що подано в пресі, а тим, що говорив ген. Сікорскі. Толкуємо собі це тим, що польський амбасадор Ян Цехановскі, як „зручний" диплёмат, передавав по англійськи промову ген. Сікорского так, як це є приємливе для американського громадянства і для американського уряду та тих засад, які цей уряд час від часу проголошує, коли говорить про новий порядок в Европі, чи в світі взагалі. Та певно не знаємо, чи є воно якраз так, чи інакше. Зате твердимо, що ген. Сікорскі, коли говорив в Карнеґі Гол про свою розмову з президентом Рузвелтом, заявив виразно, що през. Рузвелт є великим приятелем не тільки справи визволення польського народу, але ще й „великим приятелем Великої Польщі". Очевидно, що насуваєтся питання, що розуміти під тою „Великою Польщею". Коли іде про польського премієра Сікорского, то він висказався про це дуже виразно. Він не сказав в цілій промові ні одного слова про українців, білорусів чи литовців, що були в давній Польщі, а зате, говорячи про заключену вже федерацію Польщі з Чехословаччиною підкреслював, що ось таким чином між Німеччиною і Росією повстане „Велика Польща", що буде їх розділювати. При тому ще надмінив, що ті, що були під Польщею, а тепер є під Совєтами, цілком певно вернуть з великою охотою назад до „польського пекла".

Ось так задумує ґенерал Сікорскі розвязувати замотану середньо-европейську міжнародню проблему. Очевидно, що для тих, що визнаються в польській політиці й в політичному світоґляді польських державних мужів, „найновіша" Польща є нічим іншим, а продовжуванням намагань здійснювати старі думки старої не-демократичної Польщі. Ми тільки бажалиб, щоб про те знала теж і американська суспільність, бо тоді, далеко яснішою виглядалаб і „нова" польська демократія, як й інакше виглядалиб усі ті гарні фрази, з якими відносяться до світу „нові" польські демократи, що то деклямують про братерство народів і про справедливість, що протестують проти грубої сили і насильства і проти поневолювання одного народу другим. Та ціла біда, що коли представляється проблему Польщі американській публиці, то та польська справа виглядає як „невинне ягнятко". І такою невинною, як нам здається, представляють її през. Рузвелтови і американському урядови польські диплёмати і міністри. А коли потім американський уряд, чи сам през. Рузвелт, не кажуть про це нічого іншого від того, що кажуть про всякі насильства, представляється це, навіть тут в Америці, то премієром чужої держави так, що през. Рузвелт є за „Велику Польщу". Не знаємо, як схарактеризувати таке поступовання ген. Сікорского. Не хочемо казати, що це політично-диплёматичний нетакт, бо не маємо певности, що саме сказав през. Рузвелт. Тому приходиться хіба питати самого президента, чи він дійсно є за „Велику Польщу", себто за Польщу, побудовану на поневоленню отих усіх не-польських народів, включно з українським, що становили більше як третину старої „Великої Польщі".

ВЕЛИКОДНІ СВЯТА 1917 Р. В КИЄВІ

Великодні свята того року, коли з українського народу впали кайдани царату! Здавалось би, память мусіла про ці дні заховати якісь особливо урочисті спомини, перейняті оптимістичними переживаннями того часу, коли національна стихія прокинулась до нового життя. Проте у мене згадки про Великдень 1917 р. звязуються у першу чергу з трьома подіями, які нагадували, що проклямована російською революцією „свобода" була для українського народу лише паперовим документом, позбавленим більшого значіння, як вказували, що нам доведеться пройти ще довгий шлях боротьби за здобуття наших національних прав.

Великодні свята 1917 р. принесли українському громадянству у Києві аж три гостинці, які приготовлені були не тими новими силами, що їх визволив упадок царату, а чинниками, які виховані були умовами того режиму, що відійшов у небуття, й які залишились при житті й впливах, не зважаючи на смерть царату.

Про ці великодні гостинці 1917 року я хочу оповісти нижче.

Наближення Великодніх Свят у 1917 році принесло зі собою панічні чутки про жидівські погроми, які мають бути зорганізовані підчас свят. Чутки ці йшли з російських кол, в яких, як відомо, був дуже сильно репрезентований зрусифікований жидівський елемент, що завжди мав нахил відомості цього характеру прибільшувати. В українських колах до цих відомостей ставились з деякою резервою. Проте виключати всяку можливість погромів було важко. Антисемітська аґітація чорної сотні, осередком якої був Київ за царських часів, свої сліди залишила. Елементів, які тепер, хоч і перефарбувались в революційний червоний колір, проте з великою охотою взялись би за організацію всякої акції, яка дискредитувала би новий лад і українську націю, було досить. Центральна Рада перед Великодніми Святами оголосила відозву з закликом до населення стримуватись від усяких ексцесів. Сама думка про можливість подібних виступів не могла не вносити деякого занепокоєння й в святкові настрої Великодня першого революційного року.

Важко наразі сказати, кому мало би дякувати українське громадянство за за цей великодній гостинець: чи чорній сотні, яка дійсно погроми хотіла зорганізувати, чи переляканій уяві російсько-жидівської інтеліґенції, що її царат виховав у постійному чеканні можливости погромів. Натомісць другий великодний гостинець 1917 року українське громадянство одержало від цілком докладно й точно зазначеного адресата — від російської духовної влади в особі її високого представника, тодішнього харківського архиєпископа Антонія. Перед Великоднем група харківських українців звернулась до Антонія з проханням дозволити читати на великодній службі евангелію українською мовою. На це прохання архиєпископ дав неґативну відповідь, уложену в дуже гострій і просто непристойній формі. Говорилось в ній про українську мову, як „базарний язик", яким не личить хвалити Господа Бога. Непристойна резолюція Антонія набула великого розширення, бо вона була надрукована в текстуальній формі в численних ґазетах. Цей великодний гостинець, приготований українському громадянству від щедрої російської церкви, був спожитий нами тоді без ніяких значніших виявів нашого огірчення чи незадоволення. Пригадую лише одну реакцію на нього — довгий фейлетон С. Шелухина в „Новій Раді", в якому текстами з Святого Письма доводилось, що високий російський церковний духовник не мав рації. Можливо, що були якісь інші спроби реакції, про які я не знаю. В кожному разі становища арх. Антонія не було захитано.

Найбільше проте памятний й визначний великодній гостинець приготували українському громадянству в 1917 році круги так званої революційної російської демократії. Формально це були ті сили, які висунув новий лад. Фактично вони оформились і виховались за часів царату й вбрали себе всі науки передреволюційної задушливої централістично - асиміляційній атмосфері.

Передвеликодний час в українських кругах проходив під знаком підготови до Всеукраїнського Національного Конгресу, який мав відбутись на великодному тижні. В звязку з ним і стоїть та великодня несподіванка, яку приготовили нам російські круги. На Великодні Свята президія київського комітету обєднаних громадських організацій скликала обєднане засідання президій совіту робітничих депутатів і совіту військових депутатів. На ньому було запрошено президію Центральної Ради, в імени якої прибули проф. М. Грушевський, В. Винниченко й Д. Антонович. На зібранні переведено було формальний допит, чи не збирається Центральна Рада на Національному конгресі проголосити відділення України від Росії. Виголошувались промови, що українці встромлюють ніж у спину революції. Чулися погрози розігнати Національний Конгрес силою штиків. Особливо відзначились своїм агресивним і ворожим відношенням до України, голова совіту робітничих депутатів Незлобін і голова совіту військових депутатів Таск. Ціле зібрання носило такий характер, що проф. М. Грушевський, протестуючи проти тих погроз, які з боку росіян кидались на адресу українського громадянства, поставив запитання: „З ким ми тут зустрілись? З друзями чи ворогами?"

Такі були ті три „червоні яєчка", які приготовили російські круги українському громадянству на Великдень 1917 року: вулична лайка, загроза погромом і загроза штиком. Не треба отже дивуватись, коли Великдень першого революційного року не залишив у мене ніяких споминів, оповитих наївним романтизмом перших часів революції й звязаних з містичною врочистістю великого весняного свята. Згадка про нього ідентифікується в мене з першими виявами тих агресивних і ворожих до нас позицій „нової" Росії, яку тоді репрезентували Мілюков і Керенський і яку тепер заступає Сталін.

* * *

Порушуючи структуру й суть цього мойого оповідання, присвяченого великодним подіям 1917. року в Києві, не можу не доповнити його згадкою ще про один епізод, який мав місце вже пізніше. В моїй памяти цей епізод тісно звязаний з великодними обіцянками штиків на нашу адресу й був він нашою відповіддю на ці російські великодні побажання. Було це після закінчення Національного Конгресу й переведення ним реорганізації Центральної Ради, мабуть десь у кінці квітня по старому стилю.

Професор М. Грушевський скликав довірочне засідання президії Центральної Ради з участю представників фракцій. Відомостей про нього в пресі, оскільки я знаю, до цього часу не подавалось. Не всіх учасників цього засідання я пригадую тепер по двадцяти роках. Були серед них В. Винниченко, С. Петлюра, С. Єфремов, М. Ковалевський. Засідання не відбулось у великій залі Педагогічного музею, але в маленькім кабінеті голови Центральної Ради. (Надрукований текст у цьому місці в ґазеті продовжується на сусідній колонці.)

На засіданні була поставлена справа неминучости нашого конфлікту з російською демократією й російським тимчасовим урядом і необхідности бути до нього готовими. Було рішено вжити заходів до організації військових і в тих цілях скликати військовий зїзд, подбати про поширення організації залізничників і службовців пошти й телеграфу; інакшими словами тоді було постановлено подбати про здобуття впливів і опанування тих галузів державного життя на Україні, які мали вирішальне значіння при розвязанні питання про владу.

В цей спосіб уже на протязі перших тижнів революції — того часу, який назовні виглядав оповитим серпанком такого наївного й сентиментального романтизму, — почали зазначатись контури того неминучого конфлікту, до якого мусіло прийти між Україною й Росією.

В. Садовський.

НОВЕ ЗБІЛЬШЕННЯ ВИЗИСКУ НАСЕЛЕННЯ СССР

Передова стаття в „Ізвєстіях" з 4. березня проголошує бундючо: „Большевики революціонери в техніці, в господарстві".

Ця заява має відвернути увагу всіх, когоб це цікавило, від того, що вони вже давно перестали бути революціонерами на полі суспільно-політичнім. Як виглядає їх „революційність" на полі техніки, про це свідчать цілі цвинтарища зіпсутих хліборобських тракторів та інших машин разом з цілими горами виробів не до ужитку, про що повідомляє сама совєтська преса. На полі господарськім ця „революційність" виявляється головно в нелюдськім визиску робітництва, а передусім селянства, про що свідчить огололошений в тімже числі „Ізв." „закон" про нове „збільшення податків з прибутків колхозів і колхозників".

Податки ці стягаються: „з прибутків від продажу виробів шляхом контрактів (умов) та купівель, доконаних державою, а також з прибутків ужитих на внутрішні потреби колхозів в розмірі 4% оподаткованої суми, та в розмірі 8% від суми інших прибутків. Прибутковий податок стягається в першу чергу, і в разі невиплати його в означений реченець відчислюється з поточного рахунку колхозів на основі постанов народних судів. Речинці сплати — 25. III. — 20%, 1. VI. — 10%, 1. X. — 30% і 1. XII. — 40%. Основою для означення прибутків є їх пересічна норма з гектару засіяного збіжжем для РСФСР, ССР 800 руб., для інших республик 650".

Далі подається довгу таблицю цих уявлених пересічних прибутків, які сягають для городів і садів до 4,000 з гек., а для виноградників навіть до 8,000 руб. Не забуто розуміється й плекання худоби. З одної корови наказано мати пересічно 1000 руб. прибутку на рік, з коня 700, з вола 400, з свині 400, з овечки чи кози 80 і т. д. З прибутків особистих двірських господарств, з худоби в особистій власности та не-хліборобських сторонних заробітків колхозників стягається: з менше 700 руб. — 8 копійок з рубля, понад 1000. — 56 р. і 9 коп. з рубля понад 1000, з понад 4000 — 533 р. і 24 коп. з кожного рубля понад 4000 руб.

З погляду нормальних господарських відносин є ціле це оподаткування разом з його сучасним збільшенням цілком безглуздим знущанням з колхозників, маючи на увазі, що всі ціни при перебранні збіжжа та інших засобів поживи „державою" і буряків та інших технічних рослин підприємствами устійнено урядово. Отже уряд „заробляє" при цім, скільки хоче без ніякого оподаткування. Не володіють колхозник ані колхозним збіжжем, ані худобою. Отже виглядає дуже кумедно, коли мусить колхоз платити податки „уживаючи прибутки для внутрішніх потреб", себто годуючи несвою худобу несвоїм збіжжем чи сіном. Цілу цю незвичайно ганебну, а разом з тим дуже складну і коштовну комедію, потрібують одігравати московські можновладці, щоб витягти в „пристойний спосіб" з місцевих господарств, в перший мірі розуміється з України та інших чужонаціональних земель, можливо більше засобів на зброєння та інші потреби московського імперіялізму, як це зреештою зраджує і наш балакучий землячок Гречуха в своїй промові, яку ми вже подали. Зрозуміло також, що „прибуткові норми" на гектар і голову худоби зовсім не пересічні, а в кращім разі максимальні, коли не взагалі фантастичні. Податки на особисті заробітки, що сягають до одної осьмої частини їх при такій відносно нуждениій сумі як біля 330 дуже мало вартих рублів на місяць, і майже до одної четвертини при більших „прибутках", свідчать лише про намагання московських можновладців заткнути щільно кожну діру, якою можна булоб видобутися з колхозного кріпацтва.

К. В.

ВОЛОДИМИР ТАТОМИР

НА ПОДІЛЬСЬКИХ ЛАНАХ

Оповідання з часів визвольних змагань.

(4)

— Гаряче їм!

— Така спека!

— Від сонця й від куль.

— А вода, що ми несемо, булаб для них саме в час!

— І ці яблука, груші!

Пу-пу, пу-пу — гуділи в синяві небес далекі вистріли й гинули в гомоні сонышного ранку й розсіваної пташні. В уяві дівчат вони викликали картини страшної війни, в якій молоді хлопці пробивають собі вільний шлях на столицю.

— Ярино! Обіцяв тобі Посип вернутися ще коли?

— Ні! Казав, що на кохання тепер не час!

— То чогож ти собі ним голову забила?

Ярина посуміла.

— Кілько ночей снився він мені, заки ще я побачила його. Старі люди ворожать, що як суджений присниться дівчині перед своїм приходом, то й смерть передчасна жде.

Дурниці тобі в голові. Як не згине, повернеться. Чекай, іще справимо весілля, хай-но скінчиться війна.

Ярина мовчала.

Заблищали до сонця серпи. Почулася пісня, розмови женців. Дійшли до них дівчата, розділили харчі, яблука, а далі самі стали до роботи, помагати жати. Над вечір вінок плели, обжинкових співали, весело верталися додому. За сильніший став гріхіт пушок.

*

В селі рух. Молодь лагодиться до війська. Набір рекрута давно вже проголошено — та село із цим не квапилося. Всі гадку мали, що й без них обійдеться. Розділивши поміж себе панську землю, селяни не хотіли залишити її без робітних рук, а не думали — не гадали, що ворог може забрати її, коли не буде кому її боронити. Вони втішалися набутою даром землею, бо були на ній голодні.

Рекрути з-дня-на-день відкладали свій вихід до війська, але прибула з Вишниці військова сторожа[11]), треба було вибиратися в дорогу.

По селу бігали жінки, лагодили чоловікам та синам харчі, одежу. Гуртками висловавали на вулиці люди та балакали про війну, про галичан, про те, що не сьогодні, то завтра Київ буде наш, хто з рідні в військо йде. Були такі, які завидували козакам, що йдуть боронити рідний край. Але були й такі, які глумилися. Вони переходили від гурту до гурту, приставали то тут, то там, — сіяли зерно зневіри і страху.

До Ярини, що з Галею проходжувалися вулицею, доколилися такі слова.

— Галочко! Чуєш? Щож це таке? Невжеж свої люди і таке вибалікують!

— Несвідомі!

— У душі тих, що до бою йдуть, зневіру засівати!

— Боягузи, або наймити московські!

— Глумитися з наших змагань!

— Раб і невольник завжди такий!

— Галю, тут треба щось робити. Ходімо й ми до гурту! Треба розбити їх нікчемні наклепи! Проти брехні покласти правду!

І дівчата гарячими словами будили віру й любов до рідного краю, додавали відваги.

По дорозі до дому Галя сказала:

— Знаєш, Ярино, то не із власної голови ці кайни верзуть таке. Це робота Копачова. Ніхто, а тільки він цього навчив їх.

*

Тимчасом на краю села, в домі колишнього поміщицького[12]) економа Пшебюрського, в темній світлиці сидів Копачов і зловтішно сам до себе усміхався. Тільки зпід лоба час-до-часу глипав на двох здорових парубчаків, що мовчки стояли перед ним та ніяково мяли в руках шапки.

— Ну, щож, ребята? Ви свого добилися: нагнали страху своїм. Не буде з них користи у війську. Повернуться до села до бабських спідниць. Та вас чекає ще одна робота. За неї плата вас не мине...

І Копачов почав їм щось шептати, тихо посміхаючись.

— Як це зробите, — докинув, — багатирями вас пороблю, комісарями!

— Гаразд! Тепер революція, товариш Копачов, усе зробити можна.

— Тільки, слушай! Доторкатись не смій!

— А на щот[13]) платні?

— Буде, як тільки все гаразд піде! А тут аванс! — і большевицький комісар кинув на стіл жмут карбованців[14]) та царських паперових рублів. — І знаю, ніхто про це ні слова! І щоб мені крику не було!

За якийсь час із дому Пшебюрського висунулися дві тіні і пропали серед темної ночі.

*

На другий день уранці вийходили слобідчани проводжати своїх близьких. Збиралися на майдані молоді рекрути, що ще пороху не нюхали, і старі бувалі вояки, кожний із клунком у руках, чи на плечах, кожний із своїми думками. Довкруги них матері, дівчата, старі батьки. Ще щось наказували, ще в руку новобранців впихали дещо на дорогу.

Військова сторожа давала всьому лад. Ще треба було де по кого піти, дехто ще довго вовтузився в хаті. Коло полудня всі були готові в дорогу, попрощалися зі своїми й помандрували шляхом на Вишницю.

(Дальше буде)

[11]) Військова сторожа — військова жандармерія.

[12]) Поміщик — дідич, пан; поміщицький — панський;

[13]) На щот — російське слово, — щодо; аванс — завдаток, у нас часто кажуть їще „зачет" (старе слово).

[14]) Карбованець — український гріш, подібний на 2 гривні, гривня мала — 100 шагів.



З ПОСЛА ІМІҐРАНТОМ.

Генрік де Кавфман, данський посол, найшовся в дивному становищі, коли уряд Данії, що його був акредитував, відмовився його далі визнавати своїм представником, від коли Америка постановила заняти повітряні бази на Ґренляндії.

НА РІЖНІ ТЕМИ

СУВОРІ ОСУДИ.

У своїй промові на бенкеті Шведського Кольоніяльного Товариства в Філядельфії шведський посол, обороняючи Швецію перед ріжними закидами, що курсують проти неї в Америці, між іншим сказав:

„Багато гострих присудів піднесено проти малих демократичних країв". Цікавий звичай завівся в тому згляді: як бють малу демократичну державу, кажуть, що її бють, бо вона демократія; як бють малу фашистівську або полуфашистівську державу, кажуть, що її бють, бо вона мала.

ЧОГО ВОНИ СПОДІВАЛИСЯ?

Тепер, як Югославія вже програла війну з Німеччиною, пригадуються слова одного чорногорського офіцира, сказані до Рейа Брока, кореспондента „Ню Йорк Таймсу" в Білгороді в тиждень перед початком тої війни:

„Ми сподіваємося стратити це все" — говорив він, показуючи на карту Югославії. „Хорватію й Славонію негайно, а решту пізніше, за пару тижнів".

Всеж таки вони пішли до війни. Цим вони сказали світові, що вони не грають німецької політики, але свою.

ШВЕЦЬ ЗАВИНИВ?

Каже американська журналістка Дороті Томпсон, що Сталін тому зробив пакт з Японією, бо він вічно клопотався постійним просяканням нацистичних агентів у Росію. Під цими нацистичними агентами вона розуміє дослівно „провідників української, білоруської, грузинської й вірменської меншин".

Звідки вона знає, що ці провідники продиралися до Росії, що це журило Сталіна та що це все нацистичні агенти, вона не каже. На всякий випадок цікаво, що вона думає, що це пояснює розумово поведінку Сталіна, що, мовляв, Німеччина йому робила клопоти, а він ударив Америку.

Писав недавно Гвитейкер, кореспондент „Шікаго Нюз", що Мусоліні нині це буйний божевільний чоловік. Невжеж він мав би мати пару в Москві?

КОРОЛЬ І ДУЧЕ.

Цей Гвитейкер кинув зовсім оригінальне світло на відношення між італійським фірером і італійським королем.

Одні вважали полишення монархії попри фашистівське провідництво дуже щасливою розвязкою політичного конфлікту між двома противними суспільними силами в Італії. Радили навіть цю систему наслідувати. Інші думають, що конфлікт між королівством і фашистівським проводом далі існує.

Гвитейкер погоджує ці суперечні погляди: давніше король і диктатор один одного підкопували. Нині оба найшлися в такому самому положенні: італійці обох їх ненавидять.

ЧОМУ ІТАЛІЯ ПРОГРАЛА?

Гвитейкер добачує причини італійської военної прогри в італійському непідготованні: Мусоліні пхнув до війни Італію проти Англії, як вони до тої війни були ще готові.

Сейвил Р. Дейвис, бувший римський кореспондент поважного бостонського щоденника „Крисчен Сайенс Монитора", шукає причини італійської военної невдачі далеко глибше. На його думку, Мусолінієва диктатура була просто несправна. Це була гарна акторська гра, якої пустота показалася вповні на фронті.

Все таки цей Мусоліні довгі роки добував гарні уступства своєю грою. І не багато людей вірило тому англійському політикові, що сказав: „Мусоліні має паршиві карти, але ними добре грає".

ЧИ СКАЖЕ ІСТОРІЯ?

Ми вже бачили в теперішній війні не один раз, як газети розписувалися широко про причини програної якоїсь держави, а потім пізніше вони самі свої писання відкликали.

Наприклад, американський генерал Гюй С. Джансон писав недавно в ріжних газетах „Головна причина скорого розгрому Франції була не економічна і не політична. Причиною була неймовірна глупота на полі бою", себто мілітарна.

Ці слова генерала, поміщені в багатьох газетах, які самі стояли звичайно на відмінних становищах, можуть бути осторогою перед легкими, так собі від руки робленими поясненнями явищ, головно, як ці явища є складні і як їх одна людина обхопити своїми спостереженнями не може.

СПОВНИЛОСЯ?

Уже три тижні минуло з часу, як Вилієм Филип Симз написав, що в Вашингтоні люди закладаються, що Злучені Держави будуть воювати менше-більше в червні.

Вижидаючи червня, мушу признати, що добрий спосіб на пророків з ними закладатися. Це заставить їх принаймні на свої пророцтва памятати.

ВІЙНА Й МОВА.

Англійські мовознавці вже починають студіювати вплив війни на англійську мову. Так званий Північно-Американський Газетярський Союз прислав каблем з Лондону цілу низку нових слів, що їх почали вживати в теперішню війну.

Багато з тих нових слів відновиться очевидно до нових понять. Повстали нові річи, давніше не видані, повстали для їх означення нові слова. Інколи старим словам дано нове значіння. Наприклад „ромперс" не значить нині те, що в Америці, а одіння, в якому жовнір іде до бою. Сидження для пільота на літаку називають або „пулпитом" або „офісом"; отже одно слово взято з церковного життя, друге з бизнесу. Інструмент, що спускає з літака бомби, називають „Мики Мавз".

Деколи на означення старих річей найдено нові слова, в інших випадках старим словам надано нові значіння. Чищення касарні, наприклад, називають „регата", що властиво означає перегони човнів, а значення старої фрази „он де пег" (на кілку) перекручено так, що вона нині означає „під оскарженням за провину".

СЛОВА АВАНСУЮТЬ.

Ці всі нові слова й вискази не признаються за допущені до красної літератури, а за так званий „сленг".

Багато з тих слів і фраз загине, але декотрі з них будуть уживатися так часто, що з часом вони ввійдуть до літератури як признані письменниками слова. Тоді вони „завансують" з нелітературного становища до літературного.

У кожній живій мові такий процес відбувається постійно. Люди, що навчилися старих літературних слів, часто бряться нових слів і їх у мову не пускають. Але нібито мертві слова показуються часто сильнішими від нібито живих людей.

Конвенційні Проекти

[15]

Братство св. О. Николая, відділ 369. У. Н. Союзу в Палмертон, Па., ухвалило на своїх зборах ось такі проекти:

1. Годимося, щоб конвенція відбувалася як дотепер що 4 роки.
2. Годимося, щоб головні урядники осталися і надалі на 4 роки, бо вони працювали чесно для українського народного добра і нашої організації.
3. Щоб конвенція застановилася над тими членами, що належать до У. Н. Союзу повних 30 років, або і більше і дала їм полекшу.
4. Щоб конвенція завела в нашій організації такі нові роди обезпечення, що називаються "Double Indemnity", бо на такі роди обезпечення лекше буде вписувати нашу молодь до У. Н. Союзу.
5. Щоб на будучу 21. конвенцію кожний відділ, що має 100 членів, мав право вибрати двох делегатів, а не так як тепер, що мусить мати 150 членів. Бо відділ, що має 100 членів, є чотири рази більший як той, що має 25 членів і теж має право до одного делегата.
6. Возьмім під розвагу злуку Союзів, бо як хочемо бути сильними, то мусимо подбати про зреалізування такої важної справи.
7. Пропонуємо додати до параграфу 352., що урядником відділу не може бути такий член, що лиш самий стоїть в У. Н. Союзі, а його родина стоїть в інших організаціях. Пропонуємо це тому, бо такий урядник не тільки, що не працює для свого відділу, але ще й шкодить своїй організації.

Гнат Климишин, предс.;
Стефан Новицький, кас.;
Михайло Куба, секретар;

МОСКОВСЬКО-ЯПОНСЬКИЙ ПАКТ НЕВТРАЛЬНОСТИ

Його причини та можливі наслідки.

В неділю, 13-го квітня 1941 р. в Москві підписано пакт невтральности між СССР та Японією, що як відомо, від довшого часу були конкуруючими силами на Далекому Сході. Пакт, що подідав на цілий світ неначе грім з ясного неба, зобовязує обі держави до цілковитої невтральности на випадок, колиб якаебудь з підписуючих сторін була вмішана у війну.

Нема найменшого сумніву, що цей пакт прийшов саме в пору, коли світ якнайменше того сподівався. Поступування Росії нагадує в цілости підписання нею пакту з Німеччиною в серпні 1939 року. Бо тоді большевицька Москва довший час давала обіцянки антанті, гостила англійсько-французьку делегацію, яка готовилася підписати пакт з Москвою. Сталін нагло показав тоді свою дволичність й пішов з Гітлером. Це саме сталося й тепер. Всі думали, що Росія остаточно займе якусь позицію відносно німецької експанзії на Балкані. До цього було декілька причин. Коли німецька армія заняла Болгарію, з Москви впало слово нагани на болгарський уряд, бо Москва була невдоволена, що її не питали. Друге, коли німецька армія напала на Югославію, Москва в тому самому дні підписала пакт не-нападу з Югославією й остентаційно заявила, що „вміє додержувати міжнародніх зобовязання". Вкінці, коли Мадярщина напала на Югославію, з Москви рівнож посипалися гострі слова з уст заступника комісаря заграничних справ Андрія Вишинського, що Мадярщина повинна памятати, що вона сама має національні меншини й що її напад на Югославію є цілком не узасаднений і може погано пімститися на Мадярщині. Після таких манифестацій явного негодування з німецької політики з боку Москви, світ сподівався дальших послідовних актів московського уряду, а саме, якщо не цілковитого зриву з Гітлером, то бодай охолодження відносин. Вистон Чорчіл кілька днів перед підписанням московсько-японського пакту отверто перестеріг Росію перед німецьким нападом на Україну й Кавказ, а Вашингтон робив, що тільки міг, щоб відтягнути Москву від Німеччини. І саме, як ми вже сказали, коли світ надіявся на певні зміни в московській політиці, приходить до нового пакту Москви, тим разом з Японією.

Нема двох слів, що якіб не були мотиви Москви, її останній крок становить удар в сторону Англії та Америки. І що більше, навіть самі американські урядові чинники не закривають, що пакт підписано під натиском Німеччини. Отже він є в інтересі Німеччини з очевидним вістрям, зверненим проти Англії та Америки.

Німецька ціль — війна на одному фронті.

Від самого початку війни, Німеччина старалася за всяку ціну не допустити до війни на двох фронтах. Це їй вдавалося, поки Мусоліні не пішов нападом на Грецію минулої осени. Нападаючи на Балкан, Гітлер знав, що всякий конфлікт на Далекому Сході між Росією та Японією погіршив би його вигляди на успіхи в Европі. Тому, він переконував Москву та Японію, що такий пакт є в інтересі обох дотичних держав, як також, що він потрібний для його „нового ладу" в Европі й Азії.

Московсько-японський пакт дає Японії вільну руку на Далекому Сході. Він може бути початком нової японської експанзії в напрямі Голяндських Східних Індій, Сінгапору, а навіть Австралії та французького Індо-Китаю. Це йшлоб дуже по лінії німецької політики, яка за всяку ціну хоче спутати руки Америці, щоб спізнити всяку поміч для Англії. По друге, такий японський рух звязав би рівнож велику частину британської фльоти на Далекому Сході, що також є в інтересі Німеччини.

Німеччина та Росія в обличчі нового пакту.

Хоч позірно новий пакт звернений проти демократій, проте його можна інтерпретувати ще в інший спосіб. Не зважаючи на німецькі запевнювання, твердять деякі американські дипльоматичні кола, начеб той пакт підписано під натиском Німеччини, японсько-російський договір може бути звернений також і проти самої Німеччини. Це правда, що Японія є членом Потрійного Союзу. Але вона також знає, що на випадок війни на Далекому Сході, Німеччина чи Італія не є в силі будьяк її помогти. Вона осталаб тоді в цілости на самоті в обличчі евентуальної російсько-англійсько-американської коаліції. Тому Японія рішилася на пакт з большевиками.

Ці самі американські кола, що інтерпретують найновіший пакт на цей спосіб, твердять далі, що японсько-російське зближення є звернене проти Німеччини. Вони є тої думки, що Росія є абсолютно за слаба, щоб отверто ставити спротив Німеччині, але підписання договору з Японією, це перший крок, на їх думку, яким Росія відвертається від Німеччини. Ще більше, головна ціль — це мати забезпечені плечі на Далекому Сході, коли прийдеться творити проти-німецький фронт на Україні. Захоплення Болгарії та прихід німецької армії над Егейське море, що межує з Дарданелями, це аж надто голосномовні факти, проти яких Москва довше мовчати не може.

Німеччина, хоч сповидно є хрестним батьком японсько-московського пакту, не чуєтьсе в ніякому разі надто безпечною зо сторони большевицької Москви. Тому змушена вдержувати на німецько-совєтській границі півтора мільйонову армію в постійному боєвому поготівлю від фінської границі аж по Сальоніки.

По третє, якщо Німеччина хоче виграти цю довгу й затяжну боротьбу з цілим англьо-саксонським світом, то до того вона потребує дуже багато нафти та харчів. Тому ті самі американські кола є тої думки, що лиш Україна зо своєю урожайною землею, а Кавказ з обильними копальнями нафти, можуть забезпечити Німеччині потрібні середники до провадження дальшої війни. Росія це знає. І тому приготовляється проти того евентуального зудару з Німеччиною, а щоб мати цілком звільнені руки на Далекому Сході, підписує пакт з Японією.

Становище Америки до японсько-російського пакту.

Новий зворот московської політики в сторону наближення з Японією є без сумніву не на користь Америки. Хоч секретар стейту Кордел Гол заявив на пресовій конференції, що відносини між СССР та ЗДА в нічому не зміняються, проте вони значно вже охололи. Вашингтонські відповідальні чинники заявляють, що Росія не дістане жадної помочі, яку уповажнює дати якимбудь жертвам тоталітарної агресії т. з. „лiз-ленд бил". А ще недавно було багато познак, що Росія таку поміч може одержати. Хоч знесено т. зв. моральне ембарґо з Росії, Америка ледви чи буде будьщо вивозити до СССР, тимбільше, що проти такого вивозу вже від давна протестує Англія.

Одним словом, Америка все більш переконується, що з Росією дуже тяжко співпрацювати, та що Совети є тихим учасником теперішньої війни, в якій забирають охлапи, що їй кидають час від часу тоталітарні держави.



УЧАСТЬ ГРЕЦЬКИХ ЖІНОК У ВІЙНІ. — Грецькі жінки помагають жовнірам виладовувати амуніцію з возів і доставляти її на боєві лінії.

Є. Ю. Пеленський.

ВЕЛИКДЕНЬ У ДАВНЬОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПИСЬМЕНСТВІ

Поруч Різдва Христового належить Великдень до тих празників, що на них найчастіше зупинялася увага давних українських письменників. Присвячено йому багато ріжних творів. Коли оставити на боці стисло церковні твори, звязані з богослужбою, та проповіді, коли оставити цілу низку писань у церковно-слов'янській мові, як наприклад шкільні драми, починаючи від відомого „Розмишляння о муці Христа Спасителя нашого. При тім веселая радость з тріумфального його Воскресення" Йоанікія Волковича, слід зупинитися на найцікавішій групі цього типу писань, на вірші. — І поруч поважних віршів, писаних мовою сильно перемішаною з церковнословянською, є ціла низка писань майже чистою українською мовою, легким леонинським складом. І ці власне, найцікавіші.

Писані людьми близькими до народньої творчости, всі ці великодні вірші наближалися до фольклору особливо своїм простим підходом до справи спасення людського роду. — Видно в них просту щирість первісного світогляду, що волів дивитися на небо і на Бога звичайно людськими очима. Все в цих поезіях таке конкретне, повне поетичних образів, що виступає в уяві з найменшими деталями. — Ще цікавішою рисою майже всіх віршів, присвячених празникові Христового Воскресення, є гумор, може троха грубий, але такий правдиво щирий, що мусить найти вибачення навіть у найбільшого пуританина.

Всі ці вірші, зокрема в дуже популярних у 18. ст. віршах „Христос воскрес, рад мир увесь" і „Кажуть, будьто молодиці", зачинаються звичайно описом визволення душ із ада:

„Христос нині воскрес...
Всі темнії панства днесь побідив,
Адама смертію своєю свободив".

В деяких віршах з чималим дотепом і зі ще більшим реалізмом представлено, як було зле на світі до приходу Христа:

„Була воля: хоть і кроля у рай не пускали,
Хоть би й святих, вони і тих у пекло таскали,
На всіх трактах по болотах сторожі стояли,
Серед шляху і туряху до пекла хватати.
Того святці, попи й ченці не минали страху,
Философи, крутопопи набирались жаху".

Так само представлено з гумором, як Христос „теребив чорта" у пеклі у іншій пісні:

„Аж Христос був на роботі,
Попалив зовсім чоботи,
Покіль пекло погасив
І Адама воскресив".

Все те викликало велику втіху в небі і на землі, радіють люди і гуляють з радости святі, що наступило визволення, свобода, воля. І ця воля представлена зовсім по-людському, поземному:

„Всі подубли, що нас скубли сількії нахали,
Подеречі, колотнечі всі уже пропали...
Утік кураж, здирства немаж пропали всі драчі,
Щезло лихо, живуть тихо, не дають подачі.
Погибла власть і вся на рясть вилізла голота,
Війт не ворчить і не стучить десятник в ворота".

Вяжеться з тим надія на краще, шляхотніше і щасливіше життя на землі, що так підкреслюється у кінцевих побажаннях великодніх віршів:

„І през рік нехай тя славим згідливо,
Нехай той день славим і в пришлий рік щасливо".

Кінчаться ці, такі людські вірші проханням обдарити того, що їх виголошує:

„Тоє ви рачте мило прийняти,
А мені по писанці дати".

Все те переносить нас у барвний і такий своєрідний побут 17. і 18. ст., коли плило бурхливе життя, але надихане такою справжньою побожністю, і таким щирим і простим відношенням до Бога. Автори цих віршів, як вказує на те їх форма і особливе закінчення, це спудеї і мандрівні дяки, що таку особливу ролю відогравали в українському побуті і літературній творчості того часу.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Стаття „Українські жінки-піонірки в Канаді", Анни Арабської, передрукована з канадійських „Українських Вістей",

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ.

Ювилей орхестри.

Дня 30. березня ц. р. наша місцева громада святкувала 25-літний ювилей існування місцевої музичної банди, завязаної при товаристві „Запорожська Січ", 206. відділу У. Н. Союзу. Ювилей відсвятковано концертом і обідом, гарно приладженим нашими місцевими жінками. Галя була заповнена місцевими громадянами і гістьми з сусідних місцевостей.

Свято відкрито відспіванням пісні „Гей там на горі Січ іде". Опісля молодий предсідатель банди, Степан Карась, зложив приявним привіт і попросив, щоб вони повставали з місць і вшанували померлих членів банди, які були основниками і пionірами цього музичного товариства. Далі предсідник попросив п. Івана Кокольського, щоби перепровадив святочну програму. Перебираючи провід товстмайстер Кокольський від себе зложив членам банди і всім присутним привіт і попросив пароха о. Д. Лищишина розпочати обід молитвою. Опісля підчас обіду, приґравала цілий час наша музична банда, виконуючи ріжні українські композиції, які ще заховуються в музичній бібліотеці. Зараз по обіді покликано п. Михайла Заплітного, який виголосив відповідний реферат про діяльність нашого музичного товариства впродовж 25 років його існування. Бесідник говорив, що ще в 1915 р. були думки завязати музичну банду при українській громаді, щоб у той спосіб придержувати при своїх організаціях українську молодь, яка наїзджала тоді зо старого краю. Бо лучалося, що та молодь, захоплена подібними бандами в чужих орґанізаціях, йшла до чужих.

Цю справу обговорювано на зборах багато разів. Аж у 1916 р., на поклик предсідника товариства Йосифа Липського, було повзято перший крок, щоб сповнити це загальне бажання. На цих зборах відразу списалось 40 членів-охотників. Тоді каса товариства не була ще така багата і неможливо було купити відразу 40 інструментів. На початок куплено 29 інструментів. Почалась тяжка праця вишколу, бо серед членів були такі, які в життю не мали інструмента в руках. Початки були трудні. Опісля життя банди продовжалось під проводом ріжних діріґентів і учителів. Першими були п. Корляцький і п. Климович, а в 1923 р. спільними зусиллями членів і цілої нашої української місцевої громади спроваджено з краю відомого композитора п. Михайла Гайворонського, який найбільше вложив праці в нашу музичну банду, розписав багато музичних творів, а навіть написав ноти на цілу Службу Божу.

По відїзді професора Гайворонського з Вунсокет вишколом банди займався Степан Ґурбиль, член банди. Опісля члени вирибали діріґентів зпоміж себе. Серед них були — Григорій Кузик, Іван Карас, Михайло Зелененький, Евген Процишин, а тепер Ярослав Киндиферський.

Чергові бесідники нагадували про ріжні виступи банди, в своїм місті і в сусідних, як ось підчас відомої „пацифікації" в місті Провиденс, Р. Ай., також у протесті, який відбувся в Бостон, Масс., проти визнання з боку Америки Советської Росії. Банда брала також участь у подібних виступах у стейтах Конетикат, — в Норвич, Вилиментик, Ансонія і Гардфорд, в яких брали участь тисячі людей. Банда виступала також в свята відкриття народних домів в містах Менвил, Р. Ай., Фол Ривер, Масс., Блекстон, Масс., а також на посвяченні церков і на ріжних концертах.

На ювилейнім святі був присутний Томас Ґрейді, надзиратель музики в місцевих школах, котрий також забирав слово, хвалив наших музикантів і говорив, що найкращими музичними учениками в нього були українці, а то тому, що вони вже в себе в дома, діставали гарну музичну підготовку. Черговими бесідниками були: о. Д. Лищишин, д-р О. Каськів, Я. Киндиферський і М. Мостецький, перший предсідник банди. З орґанізацій складали привіти: Олекса Косюк, з тов. „Зопорожська Січ"; Степан Бардачевський, з прав. парохії; Василь Бурак і Гр. Стрик, з народнього дому в Блекстон, Масс.; Анна Пророчок з сестрицтва; і Розалія Вецал, з відділу Союзу Українок.

І. Кокольський.



З НІМЕЦЬКО-ЮГОСЛАВСЬКОЇ ВІЙНИ. — Німецькі війська приготовляють човна з надутої гуми для переправи військ через ріку Драву коло столиці Хорватії, Загребу. На задньому пляні міст через ріку, розбитий вступаючими югославськими військами.

ГАҐІЛКА

Вербове колесо, колесо,
Збік дороги стояло, стояло..,
А ялова дошечка горіла, горіла,
Коло неї ласточка сиділа, сиділа...
Та решетом водиці носила, носила,
Та ялову дощечку гасила, гасила...
А йдуть дівки до млина, до млина,
На карупі до млина, до млина.
Несуть дівки пшеницю, пшеницю,
На карупі житницю, житницю.
Кілько в млині промололо, промололо,
Тільки наших вороженьків прокололо, прокололо.
Кілько на решеті дірочок, дірочок,
Тільки в наших вороженьків болячок, болячок.
Кілько на решеті водиці, водиці,
Тільки в наших вороженьків правдиці.
По горі стовпчики, стовпчики,
Роди, Боже, хлопчики, хлопчики.
По долині лавочки, лавочки,
Роди, Боже, дівочки, дівочки.

ВЕЛИКДЕНЬ У СОВЄТСЬКІЙ УКРАЇНІ

(З черновецької „Нової Ради", перед загарбанням Буковини Советами).

Підуть дзвони на канони,
А церкви на кіна,
Тоді, що лиш звеселиться
Наша Україна.
І не буде Різдва у нас,
І не буде Великодня,
Лиш цілий світ, як пустиня,
Душа, як безодня.



ФІЛЬМОВИЙ „РОМАНС". — Діна Дербин, фільмова співачка, і Вон Пол, фільмовий директор, взяли в Лос Анджелес дозвіл на подружа.

ГАҐІЛКА

Ой кривого танцю, танцю,
Не виведем кінцю, кінцю.
Роман зілля копає, копає,
А сам його не знає, не знає.
Поніс його до Ради, до Ради
До панської громади, громади:
Пани його не знали, не знали
Тай рученьки не дали, не дали
Поніс його до Ради, до Ради
До хлопської громади, громади.
Хлопи його пізнали, пізнали
Тай рученьки подали, подали.

ГАҐІЛКА

Хотів мене медвідь зїсти,
А я знала відповісти:
„Ой медведю, медведеньку,
Не їдж мене молоденьку,
Волівбись ти бабу зїсти,
Що не може з пеца злізти".

ДУМКИ ПРО ЖІНКУ.

Вам ніколи не трапиться, щоб ви найшли жінку без відповіди, хіба, що знайдете її без язика. — Шекспір.

Жінка не бачить ніколи того, що для неї робиться. Зате бачить лишень те, що для неї не зроблено. — Жорж Куртлін.

Хочби мущина був найзлобнішим, він ніколи не говоритиме про жінки ані так зле, ані так добре, як вони самі про себе думають. — Гонорій Бальзак.

Теперішні діти.

Мама: — Ну, що скажеш, Івасю, якщо небавом дістанеш братчика?

Івась: — А не радив я тобі, мамо, не продавати так скоро візочка?

Гуска.

— Мамо, чи та річка глибока?

— Дуже глибока, дитино.

— Ой, щось не вірю, бо ади, вода сягає гусці ледви по животик.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

АМЕРИКА ВИГРАЛА, КАЖУТЬ СОВЄТИ

Коли іде про справу зарекwірования Злученими Державами кораблів держав „осі", то, пише советський військовий часопис, справа виглядає так, що Злучені Держави виграли у цім першім поважнішім конфлікті.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 283. Прикрий мо мент.



На сплетених наче колиска галузях шамотались дівчина зо звіром. Леопард підняв вгору лапу, щоб нею засягнути дівчину.



Здаючи собі справу з великої небезпеки для дівчини Тарзан підскочив вгору і схопився за галузь дерева, що над ним звисали.



Далі одною рукою він бистро сягнув поміж галузи і схопив дикого звіра за ногу.



Та здавалось, що він з рятунком запізнився. Бо леопарда пащека була ось ось біля самої гортанки дівчини.